

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра менеджменту

Затверджено

Проректор з навчальної роботи,
проф. Гаврилюк С. В. _____

«___» _____ 20__ р.

СТРАТЕГІЧНИЙ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У СФЕРІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Програма

нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістра

спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою»

Луцьк – 2014

Програма навчальної дисципліни «Стратегічний та інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки» для студентів спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою»
«26» серпня, 2014 р. – 10 с.

Розробник: Буняк Н.М., кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту

Рецензент: Ліпич Л.Г., доктор економічних наук, декан інституту економіки та менеджменту

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри менеджменту протокол № 1 від 27. серпня. 2014 р.

Завідувач кафедри: _____ проф. Черчик Л.М.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту протокол № 1 від 03. вересня. 2014 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ доц. Бегун С.І.

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету протокол № 1 від 17. вересня. 2014 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Стратегічний та інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 8.18010014 «Управління фінансово-економічною безпекою».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи, закони, функції, напрямки розвитку стратегічного та інноваційного менеджменту у сфері фінансово-економічної безпеки.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Стратегічний та інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки» пов'язана із дисциплінами «Теорія безпеки соціальних систем», «Комплексне забезпечення фінансово-економічної безпеки», «Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Стратегічний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки
2. Інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями з питань організації й управління стратегічною та інноваційною діяльністю підприємства, набуття практичних вмінь і навичок щодо використання концепції стратегічного та інноваційного менеджменту в діяльності підприємства.

1.2. Основними завданнями навчальної дисципліни є теоретична підготовка студентів з питань:

- опанування комплексом знань з стратегічного та інноваційного менеджменту у сфері фінансово-економічної безпеки, вивчення основних теоретичних положень дисципліни;

- вироблення практичних навичок творчо вирішувати організаційні та виробничі завдання при розробці стратегій та впровадженні інновацій;

- формування навичок щодо використання науково-практичних методів при формуванні стратегій та вирішенні проблем управління інноваційними процесами та проектами;

- розвиток аналітичного мислення при визначенні основних показників прибутковості інноваційних проектів та обґрунтуванні оптимальної стратегії розвитку підприємства.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- місце та роль стратегічного управління в системі управління;
- причини виникнення і переваги стратегічного управління;
- сферу використання стратегічного управління;
- відмінності концепцій стратегічного управління;
- основні методологічні підходи до стратегічного управління;
- закони і категорії інноваційного менеджменту;

- особливості взаємодії суб'єктів інноваційного процесу;
- роль держави в регулюванні інноваційного процесу;
- основні функції інноваційного менеджменту;
- показники економічної ефективності інноваційних проектів.

вміти:

- обґрунтовувати місію та стратегічні цілі розвитку підприємства;
- визначати стратегії розвитку підприємства;
- формувати ефективно діюче організаційне, фінансово-економічне, соціально-психологічне та інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління;
- обґрунтовувати управлінські рішення в сфері інноваційної діяльності;
- вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації пов'язані із реалізацією інноваційних процесів;
- планувати, організовувати та контролювати інноваційну діяльність на підприємстві;
- стимулювати працівників до впровадження інновацій у свою діяльність;
- оцінювати ефективність інноваційних процесів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 108 години / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Стратегічний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки

Тема 1. Концептуальні положення стратегічного менеджменту

Сутність і особливості стратегічного менеджменту. Стратегічне управління. Об'єкт стратегічного менеджменту. Порівняльна характеристика стратегічного й оперативного управління. Особливості стратегічного управління. Особливості оперативного управління. Зміст і структура стратегічного менеджменту. Фази стратегічного управління. Рівні розробки стратегії в організації. Корпоративна стратегія. Ділові стратегії. Функціональні стратегії. Операційні стратегії

Тема 2. Організація як об'єкт стратегічного управління

Поняття й загальні характеристики організації. Організація як об'єкт управління. Спільна діяльність людей. Поділ праці. Ієрархія влади. Наявність підрозділів. Формалізація правил поведінки, процедур і контролю. Взаємодія із зовнішнім середовищем та залежність від нього. Організаційна культура. Потреба в управлінні. Класифікація організацій. Закони функціонування та розвитку організації. Статичні закони. Динамічні закони. Етапи розвитку організації.

Тема 3. Типи стратегій розвитку бізнесу у сфері фінансово-економічної безпеки

Стратегії щодо продукту. Стратегія низьких витрат. Стратегія диференціації. Стратегія фокусування. Стратегії інтеграції. Сутність і мотиви інтеграції підприємств. Типи стратегій інтеграції. Основні способи захисту компаній від поглинання. Організаційні форми інтеграції підприємств. Стратегії диверсифікації. Сутність і умови проведення диверсифікації. Типи стратегій диверсифікації. Способи проникнення в іншу галузь. Проблема подолання галузевих бар'єрів при

диверсифікації. Конкурентні стратегії організації. Стратегії підприємств залежно від розвитку галузевого ринку. Стратегії підприємств на зрілих галузевих ринках. Стратегії підприємств на неперспективних ринках. Стратегії підприємств залежно від частки галузевого ринку. Стратегії лідерів галузевого ринку.

Тема 4. Функціональні стратегії організації у сфері фінансово-економічної безпеки

Фінансова стратегія організації. Сутність і роль фінансової стратегії. Процес розробки та реалізації фінансової стратегії. Операційні фінансові стратегії. Маркетингова стратегія організації. Сутність, особливості та загальна класифікація маркетингових стратегій. Стратегії управління ринковим попитом. Стратегії сегментації ринку. Товарні стратегії підприємства. Цінові стратегії підприємства. Збутові стратегії підприємства. Стратегії організації сервісу. Комунікаційні стратегії. Кадрова стратегія. Сутність і роль кадрової стратегії в розвитку організації. Стратегія виробництва. Типи стратегій виробництва. Організаційні механізми реалізації стратегії виробництва.

Тема 5. Стратегічний аналіз як основа обґрунтування стратегії діяльності у сфері фінансово-економічної безпеки

Аналіз макрооточення підприємства. Економічні фактори. Соціальні фактори. Правові фактори. Політичні фактори. Технологічні фактори. Міжнародні фактори. Рекомендації щодо вивчення макрооточення. Аналіз галузевого ринку. Економічні характеристики галузевого ринку. Вивчення ступеня впливу конкурентних сил в галузі. Визначення стратегічних груп конкурентів у галузі. Визначення ключових факторів успіху у галузі. Аналіз сильних і слабких сторін підприємства. Ефективність застосовуваної стратегії. Витрати підприємства. Міцність конкурентної позиції підприємства. Технології проведення стратегічного аналізу середовища. SWOT-аналіз. Прогнозування. SPACE-аналіз. Методика СОП.

Тема 6. Розробка місії та стратегічних цілей організації у сфері фінансово-економічної безпеки

Сутність і роль місії у визначенні пріоритетів розвитку організації. Місія. Стратегічне бачення. Значення місії в стратегічному управлінні. Зміст місії організації. Визначення стратегічних цілей. Мета організації. Чинники з якими пов'язані стратегічні цілі організації. Функції цілей. Вимоги до стратегічних цілей. Дерево цілей організації. Правила побудови дерева цілей.

Тема 7. Оцінювання та добір стратегії у сфері фінансово-економічної безпеки

Аналіз поточної стратегії. Напрямок оцінки поточної стратегії. Критерії дієвості діючої стратегії. Аналіз стратегічного портфеля компанії. Стратегічний портфель. Стратегічна бізнес-одиниця. Матриця портфеля бізнесів. Матриця БКГ. Матриця «зростання ринку – конкурентні позиції підприємства». Матриця Ансоффа. Добір нової стратегії. Фактори, які впливають на вибір нової стратегії.

Тема 8. Реалізація стратегії у сфері фінансово-економічної безпеки

Послідовність реалізації стратегії. Подолання спротиву стратегічним змінам. Основні причини спротиву стратегічним змінам. Стратегії подолання спротиву організаційним змінам. Реорганізація структури управління. Стратегічні переваги та недоліки різних типів організаційних структур управління. Послідовність приведення організаційної структури у відповідність до стратегії. Контроль реалізації стратегії. Стратегічний контроль. Завдання стратегічного контролю. Роль стратегічного контролю у системі менеджменту підприємства. Складові контролю. Принципи стратегічного контролю.

Змістовий модуль 2. Інноваційний менеджмент у сфері фінансово-економічної безпеки

Тема 9. Інноваційний менеджмент у системі управління підприємством

Сутність та зміст інноваційного менеджменту. Інноваційний менеджмент як наука та мистецтво, як вид діяльності і апарат управління нововведеннями. Мета, цілі та завдання інноваційного менеджменту. Функції інноваційного менеджменту. Загальні функції інноваційного менеджменту. Часткові функції інноваційного менеджменту. Менеджери в інноваційній сфері. Вимоги до професійної компетенції менеджера-інноватора. Типи носіїв рольових функцій у процесі нововведень. Управлінські завдання інноваційного менеджера. Рішення в інноваційному менеджменті та методи їх прийняття. Підходи до прийняття управлінських рішень в інноваційному менеджменті. Методи обґрунтування управлінських рішень.

Тема 10. Інноваційний процес як об'єкт інноваційного менеджменту

Загальна характеристика інноваційного процесу: поняття, сутність, зміст. Інноваційна діяльність. Об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності. Характеристики інноваційного процесу. Структура інноваційного процесу. Основні етапи інноваційного процесу. Графічна модель інноваційного процесу. Моделі інноваційного процесу. Джерела та методи творчого пошуку інноваційних ідей. Чинники, які стимулюють підприємства до пошуку інноваційних ідей. Джерела інноваційних ідей. Методи творчого пошуку інноваційних ідей.

Тема 11. Підприємство як основний суб'єкт реалізації нововведень

Підприємство як відкрита виробничо-інноваційна система. Типи поведінки підприємств. Відмінності між традиційним та інноваційним виробничим процесом. Чинники, які спонукають та стримують інноваційну діяльність підприємства. Принципи функціонування підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність. Сприйнятливність підприємства до нововведень. Типи нововведень на підприємстві. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка. Складові інноваційного потенціалу підприємства. Підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства.

Тема 12. Планування інноваційної діяльності у сфері фінансово-економічної безпеки

Планування інноваційної діяльності. Функції планування. Основні принципи

планування. Види планування інноваційної діяльності. Поняття, особливості та типи інноваційних стратегій. Інноваційна стратегія. Управлінські рішення, що лежать в основі розробки інноваційної стратегії. Чинники, що впливають на вибір інноваційної стратегії. Типи інноваційних стратегій. Поточне планування інноваційної діяльності. Формування інноваційної політики підприємства. Фактори, що впливають на інноваційну політику підприємства. Принципи формування інноваційної політики підприємства. Складові інноваційної політики підприємства. Типи інноваційної політики політика

Тема 13. Організаційні форми інноваційної діяльності

Суб'єкти інноваційної діяльності. Інноваційне підприємство. Види ринкових суб'єктів залежно від часу залучення до інноваційного процесу та підходу до вибору інновацій. Венчурні підприємства. Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва. Бізнес-інкубатор. Центр трансферу технологій. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва. Регіональні науково-технічні центри. Технопарк. Основні переваги технопарків. Технополіс. Види науково-технічної кооперації в інноваційній діяльності. Науково-технічний альянс. Мотиви створення науково-технічних альянсів.

Тема 14. Мотивація та контроль інноваційної діяльності

Мотивація суб'єктів інноваційного процесу. Основні елементи мотиваційної діяльності. Мотиваційний механізм інноваційної діяльності. Типи мотивування. Завдання інноваційних менеджерів у сфері мотивування працівників до інноваційної діяльності. Методи стимулювання творчої активності персоналу. Принципи стимулювання персоналу. Фактори, що впливають на інноваційну активність персоналу. Методи стимулювання творчої активності персоналу. Сутність, види та основні завдання контролю за інноваційною діяльністю. Принципи ефективної системи контролю. Види контролю інноваційних процесів. Завдання контролю. Напрямки контролю інноваційної діяльності.

Тема 15. Управління інноваційним проектом у сфері фінансово-економічної безпеки

Сутність та види інноваційних проектів. Інноваційний проект. Учасники інноваційного проекту. Принципи організації розробки та реалізації інноваційних проектів. Види інноваційних проектів. Життєвий цикл інноваційного проекту. Фази життєвого циклу інноваційного проекту. Структура інноваційного проекту. Управління інноваційним проектом. Принципи управління інноваційними проектами. Передумови ефективної реалізації інноваційного проекту. Процес управління інноваційним проектом. Етапи завершення проекту. Фінансування інноваційного проекту. Джерела фінансування інноваційних проектів. Форми фінансування інноваційних проектів.

Тема 16. Оцінка ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Види ефектів від впровадження інновацій. Критерії оцінки результатів інновацій. Види ефектів інноваційної діяльності. Інтегральний ефект інноваційної

діяльності. Принципи вимірювання і показники ефективності інноваційної діяльності. Види ефективності інноваційної діяльності. Принципи розрахунку економічної ефективності інноваційних проектів. Показники оцінювання ефективності інвестиційних проектів. Соціальна ефективність інноваційної діяльності. Способи оцінювання соціальних результатів інновацій. Показники, що характеризують вплив інновацій на соціальні процеси в суспільстві.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

Методи та засоби діагностики успішності навчання: усне опитування, поточне тестування, оцінка за індивідуальне навчально-дослідне завдання, перевірка конспектів, залік.

5. Список джерел

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К. : КНЕУ, 2003. – 394с.
2. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент : учеб. пособие для вузов / И. Т. Балабанов. – СПб. : Питер, 2001.
3. Василенко В. А. Стратегічне управління : навч. посіб. / В. А. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 400 с.
4. Василенко В. О. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. О. Василенко, В. Г. Шматько; [за ред. В. О. Василенка]. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 440 с.
5. Волков О. І. Економіка та організація інноваційної діяльності : підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан [та ін.]. – 2-ге вид., доп. перероб. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
6. Грабар І. Г. Економіка та менеджмент інноваційної діяльності : навч. посіб./ І. Г. Грабар. – К. : Центр навчальної літератури. – 2009. – 308 с.
7. Дудар Т. Г. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Т. Г. Дудар, В. В. Мельниченко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
8. Економіка і організація інноваційної діяльності : підручник / [О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.]; за ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 662 с.
9. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
10. Закон України «Про наукові парки» від 25.06.2009 № 1563-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
11. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 1 червня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

12. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» // Відомості Верховної Ради України, 2014, № 2-3, с. 41
13. Йохна М. А. Економіка й організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / М. А. Йохна, В. В. Стадник. – К. : Видавн. центр «Академія», 2005. – 400 с.
14. Ілляшенко С. М. Економічний ризик : навч. посіб. / С. М. Ілляшенко. – 2-ге вид., доп. перероб. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 220 с.
15. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. М. Буняк, А. Ю. Горбовий, Л. Г. Ліпич, О. М. Степанюк [за редакцією д.е.н., проф. Л. Г. Ліпич]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 240 с.
16. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / Г. І. Кіндратська.– К. : Знання, 2006. – 366с.
17. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : навч. посіб. /О. І. Ковтун.– Львів : «Новий світ – 2000», 2006. – 432 с.
18. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Н. В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
19. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту : підручник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
20. Мартиненко М. М. Стратегічний менеджмент : підручник / М. М. Мартиненко, І. А. Ігнатєва. – К. : Каравела, 2006. – 762 с.
21. Менеджмент та маркетинг інновацій : монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С. М. Ілляшенка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004
22. Методичні рекомендації з розроблення бізнес-плану підприємств. Затверджені наказом Міністерства економіки України від 06 вересня 2006 року, №290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
23. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / П. П. Микитюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
24. Михайлова Л. І. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Л. І. Михайлова, С. Г. Турчіна. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
25. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент : учеб. пособие для вузов / Ю. П. Морозов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 446 с.
26. Немцов В. Д. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. для студентів вузів / В. Д. Немцов, Л. Е. Довгань. – К. : ТОВ «УВПК Ек.соб», 2001. – 560 с.
27. Організація та управління інноваційною діяльністю : підручник / За ред. проф. П. Г. Перерви, проф. С. А. Меховича, проф. М. І. Погорєлова. – Харків : НТУ «ХП», 2008. – 1025 с.
28. Осовська Г. В. Основи менеджменту : підручник / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К. : «Кондор», 2006. – 664 с.
29. Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності : навч. посіб. / І. А. Павленко. – К. : КНЕУ, 2004. – 204 с.
30. Поручник А. М. Венчурний капітал: зарубіжний досвід та проблеми становлення в Україні : монографія / А. М. Поручник, Л. Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2000
31. Провайдинг інновацій : підручник / [М. П. Денисенко, А. П. Гречан, М. В. Гаман та ін.]; за ред. проф. М. П. Денисенка. – К. : «Видавничий дім «Професіонал», 2008.– 448с.

32. Скібіцький О. М. Інноваційний та інвестиційний менеджмент : навч. посіб. / О. М. Скібіцький. – К. : Центра навчальної літератури, 2009. – 408 с.
33. Сладкевич В. П. Стратегічний менеджмент організацій : підручник / В. П. Сладкевич. – К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 496 с.
34. Скібіцький О. М. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / О. М. Скібіцький. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
35. Стадник В. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. В. Стадник, М. А. Йохна. – К. : Академвидав, 2006. – 464 с.
36. Стеченко Д. М. Інноваційні форми регіонального розвитку : навч. посіб. / Д. М. Стеченко. – К. : Вища шк., 2002. – 254 с.
37. Федулова Л. І. Інноваційна економіка : підручник / Л. І. Федулова. – К. : Либідь, 2006. – 480с.
38. Школа І. М. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / І. М. Школа, І. В. Бутирська. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2010. – 312 с.
39. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник / З. Є. Шершньова. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.